

НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
Кафедра загальної і медичної психології

**МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ДИФЕРЕНЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ»**

Освітній рівень другий рівень вищої освіти - магістр
Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність 225 «Медична психологія»

Автори: кандидат психологічних наук, ст.викладач Войтович Г.В

Затверджено на засіданні кафедри загальної і медичної психології
Протокол № 2 від «12» вересня 2024 року

Завідувач кафедри загальної
і медичної психології,
професор



Матяш М.М.

Тема № 1. Предмет та завдання диференціальної психології.
Напрямки сучасних диференційно-психологічних досліджень.

(практичне заняття – 3 години)

Мета заняття: ознайомити студентів з предметом, завданнями та методами диференціальної психології; проаналізувати та обґрунтувати напрямки сучасних диференційно-психологічних досліджень.

План заняття:

1. Предмет диференціальної психології.
2. Завдання диференціальної психології.
3. Передумови виникнення науки про індивідуальні відмінності.
4. Донауковий рівень розвитку психології індивідуальних відмінностей.
5. Напрямки сучасних диференційно-психологічних досліджень.

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Дайте коротку характеристику історичного розвитку диференційної психології як науки.
2. Охарактеризуйте три світові традиції у розвитку диференційної психології: європейська, американська, російська.
3. Охарактеризуйте перші наукові дослідження індивідуальних відмінностей (Ф. Бессель, В. Вундт, Ф. Гальтон).
4. Узагальнити напрями сучасних диференційно-психологічних досліджень.

Практичні завдання:

1. Пояснити на прикладах роль диференціальної психології в діяльності практичного психолога.
2. Зробити коротке резюме та опорну схему для своєї відповіді на одне з питань теми заняття за Вашим вибором.
3. Назвати приклади виникнення наукових термінів, які спочатку виникли у психодіагностиці, а потім – у теоретичній психології, і навпаки.
4. Поясніть, у чому полягає відмінність між «горизонтальними» і «вертикальними» дослідженнями?

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Диференціальна психологія як галузь психологічної науки, її предмет і завдання.

2. Соціально-психологічні чинники виникнення науки про індивідуальні відмінності.

3. Історичний аспект розвитку диференціальної психології.

4. Міфи, теоретичні установки й методологічні суперечності диференціальної психології.

Завдання для тестового контролю:

1. Предметом диференціальної психології виступає:

А) людська індивідуальність;

Б) психіка людини;

В) психіка людини і тварини.

2. Тестування – це:

А) метод психологічної діагностики, який полягає у застосуванні стандартизованих запитань і задач (тести), що мають певну шкалу значень;

Б) метод психологічної діагностики, який полягає у застосуванні анкет, питань;

В) метод психологічної діагностики, який полягає у застосуванні раніше підготовлених стандартизованих вимірювань індивідуальних відмінностей особистості.

3. У диференціальній психології найширше застосовують:

А) тести креативності як сукупність методик для вивчення та оцінювання творчих здібностей особистості;

Б) тести інтелекту як методики психологічної діагностики, призначені для виявлення розумового потенціалу індивіда;

В) проєктивні методи як групу методів дослідження, які ґрунтуються на інтерпретації проєкцій, отриманих шляхом експерименту.

4. Відносну роль факторів спадковості та середовища у формуванні індивідуально-типологічних відмінностей людини вивчає:

а) психогенетика;

б) соціоніка;

в) нейрофізіологія;

г) психофізіологія.

Рекомендована література:

Основна:

1. Диференційна психологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів/ за заг. ред. академіка С. Д. Максименка. Київ: Слово, 2013. 600 с.
2. Карапетрова О. В. Диференціальна психологія: навчально-методичний посібник. Бердянськ : БДПУ, 2014. 216 с.
3. Мазяр О. В. Диференціальна психологія : модульний курс : навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2017. 288 с.
4. Палій А. А. Диференціальна психологія: навчальний посібник. Київ: Академвадав, 2010. 432 с.
5. Романевська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференціальна психологія. Львів: Новий Світ, 2011. 236 с.
6. Сечейко О. В. Диференціальна психологія: підручник. Київ, НАУ, 2016. 298 с.
7. Туриніна О. Л., Варлакова О. Л. Диференціальна психологія. Київ: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. 136 с.

Додаткова:

8. Психология индивидуальных различий. Тексты / Под. ред.. Ю.Б. Гипенрейдер, В. Я. Романова. М.: Изд-во МГУ, 1982. 320с.
9. Короход Я. Д., Долінська Л. В. Диференціальна психологія: навчально-методичні рекомендації (для студентів факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА»). Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія»; Фенікс, 2021. 55 с.

Тема № 2. Методи дослідження в диференціальній психології (практичне заняття – 3 години)

Мета: пояснити й узагальнити класифікацію методів диференціальної психології.

План заняття:

1. Класифікація методів диференціальної психології.
2. Загальнонаукові методи. Експериментальні методи.
3. Метод спостереження.
4. Метод анкетування і бесіди.
5. Генетико-моделюючий метод.
6. Історичні методи (методи аналізу документів).
7. Організаційні методи: порівняльний; лонгітюдний; комплексний.
8. Проективні методики.

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Дайте визначення науковому методу, методології та методики дослідження.
2. Поясніть моделювання та реконструювання у диференціальній психології.
3. Обґрунтуйте доцільність використання проективних методик.

Практичні завдання:

1. Зробити письмовий аналіз можливостей і обмежень кожного з методів диференціальної психології.
2. Скласти таблицю «Методи диференціальної психології».
3. Виписати з підручника (на вибір із запропонованого списку літератури) класифікацію методів диференціальної психології.

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Перетворення результатів з метою їх порівняння. Нормальний розподіл.
2. Канали отримання інформації про індивідуальність.
3. Прийоми й способи наукової класифікації методів дослідження.

Завдання для тестового контролю:

1. Інтроективні (засновані на даних суб'єктивного досвіду), екстраоективні (спираються на об'єктивний результат, доступний виміру) – це методи:

- 1) за видом використовуваного досвіду;
- 2) за активністю впливу;
- 3) за рівнем узагальненості отриманих закономірностей.

2. Спостереження і експеримент – це методи:

- 1) за видом використовуваного досвіду;
- 2) за активністю впливу;
- 3) за рівнем узагальненості отриманих закономірностей.

3. Номотетичні, ідіографічні – це методи:

- 1) за видом використовуваного досвіду;
- 2) за активністю впливу;
- 3) за рівнем узагальненості отриманих закономірностей.

4. Метод психогенетики, який базується на порівнянні людей різної міри спорідненості:

- а) генетичний метод;
- б) метод дослідження прийомних дітей;
- в) метод близнюків;
- г) порівняльний метод.

5. Однаковим генотипом характеризуються:

- а) монозиготні близнюки;
- б) дизиготні близнюки;
- в) сібси;
- г) прийомні діти.

Рекомендована література:

Основна:

1. Диференційна психологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів/ за заг. ред. академіка С.Д. Максименка. Київ: Слово, 2013.600 с.

2. Палій А. А. Диференціальна психологія: навчальний посібник. Київ: Академвадав, 2010. 432 с.
3. Романевська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференціальна психологія. Львів: Новий Світ, 2011. 236 с.
4. Туриніна О. Л., Варлакова О. Л. Диференціальна психологія. Київ: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. 136 с.

Додаткова:

5. Психология индивидуальных различий. Тексты / Под. ред.. Ю.Б. Гипенрейдер, В. Я. Романова. М.: Изд-во МГУ, 1982. 320с.
6. Короход Я. Д., Долінська Л. В. Диференціальна психологія: навчально-методичні рекомендації (для студентів факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА»). Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія»; Фенікс, 2021. 55 с.

Тема № 3. Особистість та індивідуальність: диференціально-психологічний аспект

(практичне заняття – 3 години)

Мета заняття: провести порівняльний аналіз визначення особистості та індивідуальності у диференціальній психології; виокремити специфіку взаємодії середовища та спадковості у становленні людини; розкрити проблему дослідження інтегральної індивідуальності.

План заняття:

1. Особистість як центральна проблема диференційної психології.
2. Основні фактори походження індивідуальних відмінностей.
3. Спадковість та навколишнє середовище.
4. Взаємодія середовища і спадковості (біогенетичні, соціогенетичні та двохфакторні теорії, вчення про вищі психічні функції (культурно-історичний підхід) Л.С. Виготського).
5. Проблема дослідження інтегральної індивідуальності.
6. Теорії інтегральної індивідуальності як модель системного дослідження індивідуальності.
7. Спеціальна теорія інтегральної індивідуальності (В.М. Русалов).

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Поясніть розвиток людини як представника біологічного виду *homo sapiens*.
2. Які Вам відомі основні фактори походження індивідуальних відмінностей людини.
3. Охарактеризуйте індивідуальність як інтегральну біопсихосоціальну характеристику людини.
4. У чому, на Ваш погляд, полягає диференціально-психофізіологічний підхід до проблеми детермінації індивідуальних відмінностей.

Практичні завдання:

1. Зробити письмовий аналіз співвідношення впливу спадковості та середовища на формування особистості (побудувати модель).
2. Сформувати порівняльну таблицю «Теорії особистості» (теорія особистості Г. Оллпорта, факторні теорії особистості А. Айзенка, Р. Кеттела).

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Ортогенетична концепція Х. Вернера.
2. Моделі взаємодії суб'єкта і середовища Дж. Вулвілла.
3. Методи діагностики інтегральної індивідуальності.

Завдання для тестового контролю:

1. Відносну роль факторів спадковості та середовища у формуванні індивідуально-типологічних відмінностей людини вивчає:

- а) психогенетика;
- б) соціоніка;
- в) нейрофізіологія;
- г) психофізіологія.

2. Генотип це:

- а) сукупність ознак, які одержує людина;
- б) сума генів, які одержує людина від матері;
- в) сукупність генів людини, які вона одержує від своїх батьків;
- г) властивості людини, яких вона набуває у процесі засвоєння суспільного досвіду.

3. Сума всіх ознак і властивостей індивіда, що сформувалися у його розвитку, в результаті взаємодії генотипу та умов середовища:

- а) фенотип ;
- б) генотип ;
- в) здібності;
- г) прототип.

4. Вроджені характеристики нервової тканини, які регулюють процеси збудження та гальмування це:

- а) властивості генотипу;
- б) властивості інтелекту;
- в) властивості характеру;
- г) властивості нервової системи.

Рекомендована література:

Основна:

1. Диференційна психологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів/ за заг. ред. академіка С. Д. Максименка. Київ: Слово, 2013. 600 с.

2. Карапетрова О. В. Диференціальна психологія: навчально-методичний посібник. Бердянськ : БДПУ, 2014. 216 с.

3. Мазяр О. В. Диференціальна психологія : модульний курс : навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2017. 288 с.

4. Палій А. А. Диференціальна психологія: навчальний посібник. Київ: Академвадав, 2010. 432 с.

5. Романевська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференціальна психологія. Львів: Новий Світ, 2011. 236 с.

6. Сечейко О. В. Диференціальна психологія: підручник. Київ, НАУ, 2016. 298 с.

7. Туриніна О. Л., Варлакова О. Л. Диференціальна психологія. Київ: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. 136 с.

Додаткова:

8. Психология индивидуальных различий. Тексты / Под. ред.. Ю.Б. Гипенрейдер, В. Я. Романова. М.: Изд-во МГУ, 1982. 320с.

9. Короход Я. Д., Долінська Л. В. Диференціальна психологія: навчально-методичні рекомендації (для студентів факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА»). Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія»; Фенікс, 2021. 55 с.

Тема № 4. Особистісні властивості індивідуальності

(2 практичних заняття – по 3 години)

Заняття 1. Теорії темпераменту.

(практичне заняття – 3 години)

Мета заняття: визначити й описати теорії темпераменту.

План заняття:

1. Історія вчення про темперамент – пошук біологічних основ темпераменту (Гіппократ – Гален, А. Галлер, Г. Врісберг, П. Лесгафт, І. Генле, А. Фульє, П. Блонський, Б. Завадовський та ін).

2. Формальний опис класичної типології І. Кантом: темпераменти діяльності та темпераменти почуттів.

3. Енергетична теорія темпераменту В. Вундта.

4. Конституційні теорії темпераменту: К. Сіго, Е. Кречмера, У. Шелдона.

5. Типи будови тіла та темпераменту за Е. Кречмером.

6. Психологія конституціональних відмінностей за У. Шелдоном: соматотип, шкала темпераменту.

7. Аналіз конституціональних відмінностей за біографічними даними.

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. В чому зміст конституційних теорій темпераменту?

2. Поясніть психологію конституціональних відмінностей за У. Шелдоном.

3. Охарактеризуйте конституціональні відмінності за біографічними даними.

4. У чому полягає типологія психічних відмінностей К-Г. Юнга.

Практичні завдання:

1. Дайте характеристику основним етапам індивідуалізації особистості. Наведіть приклади.
2. Визначте причини виникнення індивідуальної своєрідності людини. Наведіть приклади.
3. Дайте характеристику складовим у структурі індивідуальності. Наведіть приклади.
4. Відшукати методики з визначення типу темпераменту та визначити власний тип.
5. Встановити зв'язки між особливостями темпераменту і а) статтю людини; б) рисами особистості; в) спрямованістю особистості.

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Уявлення про темперамент Г. Айзенка.
2. Факторні теорії темпераменту.
3. Психологічні теорії темпераменту.
4. Співвідношення темпераменту та характеру.

Завдання для тестового контролю:

1. Хто з науковців виокремив два основних психологічних типи характеру: екстравертний та інтровертний:
 - А) К.-Г. Юнг;
 - Б) З. Фройд;
 - В) К. Леонгард.
2. Хто з науковців розглядав соціальну типологію характерів:
 - А) К.-Г. Юнг;
 - Б) Е. Фромм ;
 - В) З. Фройд;
 - Г) К. Леонгард.
3. Для дослідження властивостей темпераменту можна використати:
 - А) методику В.М. Русалова;
 - Б) психометричний тест;
 - В) методику О. Рушкевич;

Г) теплінг-тест.

4. Доповніть перелік психологічних властивостей темпераменту:

А) сензитивність;

Б) реактивність;

В) активність;

Г)_____.

Рекомендована література:

Основна:

1. Диференційна психологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів/ за заг. ред. академіка С. Д. Максименка. Київ: Слово, 2013. 600 с.

2. Карапетрова О. В. Диференціальна психологія: навчально-методичний посібник. Бердянськ : БДПУ, 2014. 216 с.

3. Мазяр О. В. Диференціальна психологія : модульний курс : навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2017. 288 с.

4. Палій А. А. Диференціальна психологія: навчальний посібник. Київ: Академвадав, 2010. 432 с.

5. Романевська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференціальна психологія. Львів: Новий Світ, 2011. 236 с.

6. Сечейко О. В. Диференціальна психологія: підручник. Київ, НАУ, 2016. 298 с.

7. Туриніна О. Л., Варлакова О. Л. Диференціальна психологія. Київ: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. 136 с.

Додаткова:

8. Психология индивидуальных различий. Тексты / Под. ред.. Ю.Б. Гипенрейдер, В. Я. Романова. М.: Изд-во МГУ, 1982. 320с.

9. Короход Я. Д., Долінська Л. В. Диференціальна психологія: навчально-методичні рекомендації (для студентів факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА»). Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія»; Фенікс, 2021. 55 с.

Заняття 2 .Типології психопатій та акцентуацій характеру

(практичне заняття – 3 години)

Мета заняття: визначити і проаналізувати типології психопатій та акцентуацій характеру.

План заняття:

1. Типології психопатій та акцентуацій характеру.
2. Типи акцентуації та особливості сприйняття себе (самооцінки).
3. Порухення поведінки у різних типів акцентуєваних підлітків: делінквентна поведінка, втеча з дому і бродяжництво, токсикоманічна поведінка (рання алкоголізація), суїцидальна поведінка.
4. Поняття психопатичного розвитку за А. Лічко.
5. Типи неправильного виховання та психопатичний розвиток. Змішані типи акцентуацій.

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Акцентуація характеру – це психічна норма чи патологія?
2. Охарактеризуйте за А. Лічко психопатичний розвиток особистості.
3. У чому особливість змішаних типів акцентуацій характеру?
4. Що є причинами появи порушення поведінки у різних типів акцентуєваних підлітків.

Практичні завдання:

1. Поясніть на конкретних прикладах відмінності акцентуацій від психопатій.
2. Проаналізувати й записати конституційні і факторні теорії темпераменту.
3. Описати співставлення моделей Е. Кречмера та К-Г. Юнга.

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Теоретичні та емпіричні класифікації особистості і характеру.
2. Особливості типологічного підходу у вивченні особистості.
3. Класифікація особистостей О. Ф. Лазурського, загальна характеристика, основний принцип.

4. Психологічні типи за К-Г. Юнгом. Поняття про екстраверсію та інтроверсію: установка свідомості та несвідомого.

5. Психоаналітична класифікація характерів Н. Мак-Вільямс.

6. Поняття характеру у психоаналітичній традиції.

Завдання для тестового контролю:

1. Якому з типів акцентуацій характеру за К. Леонгардом властиве прагнення постійної уваги, бути в центрі уваги, самовихваляння:

А) тривожному;

Б) демонстративному;

В) педантичному.

2. Визначте поняття: _____ — це обумовлена типологічними особливостями стійка система способів виконання діяльності, що складаються у людини, яка прагне до найкращого здійснення цієї діяльності.

3. Визначте поняття: Затримка процесу зміни морфологічних і функціональних ознак організму, основою якого є біологічні процеси, зумовлені спадковими факторами, умовами зовнішнього середовища і вихованням – це _____.

4. Визначте поняття. _____ — це надмірне вираження окремих рис характеру та їх поєднань, яке є крайнім варіантом норми і межує із психопатією.

5. Якому з типів акцентуацій характеру за К. Леонгардом властива зміна гіпертимічних і дистимічних станів:

А) гіпертимний;

Б) циклотимічний;

В) екзальтований;

Г) збудливий

Рекомендована література:

Основна:

1. Диференційна психологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів/ за заг. ред. академіка С. Д. Максименка. Київ: Слово, 2013.600 с.

2. Карапетрова О. В. Диференціальна психологія: навчально-методичний посібник. Бердянськ : БДПУ, 2014. 216 с.
3. Мазяр О. В. Диференціальна психологія : модульний курс : навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2017. 288 с.
4. Палій А. А. Диференціальна психологія: навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2010. 432 с.
5. Романевська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференціальна психологія. Львів: Новий Світ, 2011. 236 с.
6. Сечейко О. В. Диференціальна психологія: підручник. Київ, НАУ, 2016. 298 с.
7. Туриніна О. Л., Варлакова О. Л. Диференціальна психологія. Київ: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. 136 с.

Додаткова:

8. Психология индивидуальных различий. Тексты / Под. ред.. Ю.Б. Гипенрейдер, В. Я. Романова. М.: Изд-во МГУ, 1982. 320с.
9. Короход Я. Д., Долінська Л. В. Диференціальна психологія: навчально-методичні рекомендації (для студентів факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА»). Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія»; Фенікс, 2021. 55 с.

Тема № 5. Психологічна основа індивідуальних відмінностей.

(2 практичних заняття – по 3 години)

Мета заняття: ознайомити студентів із спрямованістю особистості в структурі індивідуальності; здійснити класифікацію стилів діяльності; визначити стилі керівництва.

План 1 заняття:

1. Спрямованість особистості в структурі індивідуальності.
2. Індивідуальний стиль діяльності і його можливості.
3. Професійні типології. Професійні інтереси і їх діагностика.
4. Стиль та ефективність діяльності.
5. Професійна самореалізація чоловіків і жінок.

6. Класифікації стилів діяльності: стилі виробничої, педагогічної, спортивної діяльності; стилі навчальної діяльності.

План 2 заняття:

1. Дослідження ефективності виконання різних видів діяльності в залежності від типологічних особливостей вищої нервової діяльності.
2. Стилів керівництва, зв'язок з особистісними якостями.
3. Стилів спілкування, стилів самопрезентації та інші індивідуальні стилі поведінки.

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Як Ви розумієте професійні інтереси та їх діагностику?
2. В чому відмінності у професійній самореалізації чоловіків і жінок?
3. Які ознаки індивідуального стилю діяльності особистості.
4. Як пов'язаний стиль керівництва з особистісними якостями особистості.
5. Які стилі спілкування Вам відомі? Охарактеризуйте їх.

Практичні завдання:

1. Поясніть як Ви розумієте цей текст «Основою диспозиційного напрямку психології особистості стали дві ідеї: 1) люди наділені широким діапазоном різних реакцій на ситуації і 2) немає двох подібних людей».

2. Скласти термінологічний словник нових термінів, понять.
3. Виписати стилі діяльності і дати стислий аналіз їх прояву.
4. Самостійно провести власне тестування за опитувальником стилів діяльності LSQ : <https://psytests.org/profession/learningstyle-run.html>

Отримані результати описати у зошиті.

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Огляд проблематики стилю в психології.
2. Я-концепція як основа життєвого стилю.
3. Стиль життя і самоактуалізація.
4. Взаємодія психології праці і диференціальної психології.
5. Стиль діяльності особистості як аспект дослідження диференціальної психології.

Рекомендована література:

Основна:

1. Диференційна психологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів/ за заг. ред. академіка С. Д. Максименка. Київ: Слово, 2013. 600 с.
2. Карапетрова О. В. Диференціальна психологія: навчально-методичний посібник. Бердянськ : БДПУ, 2014. 216 с.
3. Мазяр О. В. Диференціальна психологія : модульний курс : навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2017. 288 с.
4. Палій А. А. Диференціальна психологія: навчальний посібник. Київ: Академвадав, 2010. 432 с.
5. Романевська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференціальна психологія. Львів: Новий Світ, 2011. 236 с.
6. Сечейко О. В. Диференціальна психологія: підручник. Київ, НАУ, 2016. 298 с.
7. Туриніна О. Л., Варлакова О. Л. Диференціальна психологія. Київ: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. 136 с.

Додаткова:

8. Психология индивидуальных различий. Тексты / Под. ред.. Ю.Б. Гипенрейдер, В. Я. Романова. М.: Изд-во МГУ, 1982. 320с.
9. Короход Я. Д., Долінська Л. В. Диференціальна психологія: навчально-методичні рекомендації (для студентів факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА»). Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія»; Фенікс, 2021. 55 с.

Тема № 7. Диференційна психологія статевих та гендерних відмінностей

(практичне заняття – 3 години)

Мета заняття: з'ясувати статеві та гендерні відмінності

План заняття:

1. Дослідження Дж. Мані та кроскультурні дослідження М. Мід.
2. Психоаналітична концепція Дж. Мітчелл.
3. Стать і гендер в структурі індивідуальності.
4. Поняття «стать» та «гендер» у працях вітчизняних та зарубіжних дослідників.
5. «Gender» як поняття соціальне та психологічне, його відмінність від поняття «біологічна стать».
6. Теорія гендерної схеми С. Бем. Конструкт маскулінність, фемінінність.
7. Методологічні проблеми вивчення статевих і гендерних відмінностей.

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Як Ви розумієте стать і гендер в структурі індивідуальності?
2. У чому полягає зміст психоаналітичної концепції Джуліан Мітчелл?
3. Як Ви б охарактеризували конструкт маскулінність, фемінінність в структурі особистості? Наведіть приклади.
4. Що означає андрогінність, фемінінність та маскулінність?

Практичні завдання:

1. Охарактеризувати статеві відмінності в період дорослості за такими параметрами як: фізичний розвиток, когнитивний розвиток, соціальний розвиток; за типами темпераментів. Зобразити у вигляді таблиці.
2. Підібрати ілюстрації з літератури, мистецтва, медичної практики до виділених С. Бем типів психологічної статі.

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Поняття статевої ідентичності в психологічній літературі.
2. Теорії розвитку статевої ідентичності.
3. Дослідження андрогінності, фемінінності та маскулінності.
4. Теорія статевого диморфізму та дипсихізму В. А. Геодокяна.

Рекомендована література:

Основна:

1. Диференційна психологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів/ за заг. ред. академіка С. Д. Максименка. Київ: Слово, 2013. 600 с.
2. Карапетрова О. В. Диференціальна психологія: навчально-методичний посібник. Бердянськ : БДПУ, 2014. 216 с.
3. Мазяр О. В. Диференціальна психологія : модульний курс : навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2017. 288 с.
4. Палій А. А. Диференціальна психологія: навчальний посібник. Київ: Академвадав, 2010. 432 с.
5. Романевська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференціальна психологія. Львів: Новий Світ, 2011. 236 с.
6. Сечейко О. В. Диференціальна психологія: підручник. Київ, НАУ, 2016. 298 с.
7. Туриніна О. Л., Варлакова О. Л. Диференціальна психологія. Київ: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. 136 с.

Додаткова:

8. Психология индивидуальных различий. Тексты / Под. ред.. Ю.Б. Гипенрейдер, В. Я. Романова. М.: Изд-во МГУ, 1982. 320с.
9. Короход Я. Д., Долінська Л. В. Диференціальна психологія: навчально-методичні рекомендації (для студентів факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА»). Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія»; Фенікс, 2021. 55 с.

Тема № 9. Здібності та інтелект у структурі індивідуальних відмінностей (2 практичних заняття – по 3 години)

Мета заняття: пояснити розвиток здібностей та інтелекту в структурі індивідуальних відмінностей.

План 1 заняття:

1. Два підходи у вивченні здібностей: особистісно-діяльнісний та функціонально-генетичний.
2. Умови виховання та формування здібностей.
3. Факторна модель структури інтелекту Дж. Гілфорда.
4. Індивідуальні відмінності в інтелекті. Тести інтелекту.
5. Методи дослідження загальних здібностей та інтелекту. Тести здібностей.

План 2 заняття:

1. Індивідуальні відмінності в математичних здібностях.
2. Індивідуальні відмінності в мовних здібностях.
3. Типи мовних здібностей: комунікативно-мовний та когнітивно-лінгвістичний.
4. Ознаки мовних здібностей.
5. Музичні здібності, їх структура.

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Охарактеризуйте тести інтелекту і тести креативності.
2. Як Ви розумієте творчі здібності і креативність.
3. Обґрунтуйте рівні розвитку здібностей.
4. Дайте пояснення математичним здібностям в структурі особистості.
5. Проаналізуйте ознаки мовних здібностей.

Практичні завдання:

1. Опишіть приклад розвитку математичних здібностей у дитини шкільного віку.
2. Наведіть приклади проявів індивідуальних відмінностей в мовних здібностях особистості.
3. Підберіть 2 психологічних теста на діагностування здібностей людини. Проведіть діагностування студентів Вашої групи.

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Індивідуальні відмінності в інтелекті. Тести інтелекту.
2. Інтелектуальна обдарованість жінок і чоловіків.

3. Функціональна симетрія-асиметрія півкуль у музикантів. Особистісні особливості музикантів.
4. Типологія музичного сприйняття.
5. Творчість як форма душевного розладу та як форма унікального самовираження.
6. Обдарованість, талановитість, геніальність – визначення дефініцій.

Завдання для тестового контролю:

1. Здібності – це:

А) поєднання сприятливих індивідуально-своєрідних особливостей та властивостей психіки, які виявляються у швидкості, результативності та якості виконання відповідної діяльності за мінімальних силових, енергетичних і часових затрат;

Б) поєднання властивостей психіки, які виявляються у швидкості, результативності та якості виконання розумової діяльності;

В) вродженні якості особистості.

2. Обдарованість – це:

А) рівень розвитку свідомості;

Б) сукупність здібностей, які дозволяють індивіду досягти вагомих результатів в одному або декількох видах діяльності. Ця якість формується і проявляється в діяльності;

В) значне в порівнянні з віковими нормами випередження в фізичному розвитку.

3. Яка з психодіагностичних методик дозволяє судити про тип мислення:

А) методика О. Рушкевич;

Б) питальник Б. Кадирова;

В) методика Д. Кейрсі;

Г) питальник К. Леонгарда.

4. При вивченні типологічних передумов математичних здібностей було встановлено, що математично обдаровані підлітки мають:

А) слабку нервову систему, тобто мають більшу працездатність, а також відзначаються підвищеною рухливістю;

Б) сильну нервову систему, тобто мають більшу працездатність, а також відзначаються підвищеною інертністю;

В) врівноважену нервову систему, а також відзначаються підвищеною лабільністю;

Г) сильну нервову систему, тобто мають більшу працездатність, а також відзначаються підвищеною лабільністю.

Рекомендована література:

Основна:

1. Диференційна психологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів/ за заг. ред. академіка С. Д. Максименка. Київ: Слово, 2013. 600 с.

2. Карапетрова О. В. Диференціальна психологія: навчально-методичний посібник. Бердянськ : БДПУ, 2014. 216 с.

3. Мазяр О. В. Диференціальна психологія : модульний курс : навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2017. 288 с.

4. Палій А. А. Диференціальна психологія: навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2010. 432 с.

5. Романевська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференціальна психологія. Львів: Новий Світ, 2011. 236 с.

6. Сечейко О. В. Диференціальна психологія: підручник. Київ, НАУ, 2016. 298 с.

7. Туриніна О. Л., Варлакова О. Л. Диференціальна психологія. Київ: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2012. 136 с.

Додаткова:

8. Психология индивидуальных различий. Тексты / Под. ред.. Ю.Б. Гипенрейдер, В. Я. Романова. М.: Изд-во МГУ, 1982. 320с.

9. Короход Я. Д., Долінська Л. В. Диференціальна психологія: навчально-методичні рекомендації (для студентів факультету психології,

політології та соціології НУ «ОЮА»). Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія»; Фенікс, 2021. 55 с.

Тема № 10. Функціональні асиметрії мозку та індивідуальні відмінності

(практичне заняття – 4 години)

Мета заняття: пояснити психологічні та фізіологічні методи дослідження функціональних асиметрій мозку та індивідуальних відмінностей особистості.

План заняття:

1. Розвиток вчення про функціональні асиметрії мозку людини.
2. Моторна, сенсорна та психічна асиметрії. Асиметрія зору, слуху, вестибулярного апарату.
3. Спеціалізація та домінування півкуль.
4. Ліворукість та її походження. Амбідекстри.
5. Анатомічна асиметрія півкуль мозку.
6. Психологічні та фізіологічні методи дослідження функціональних асиметрій мозку.

Питання для поточного контролю та самоконтролю:

1. Що означає функціональна асиметрія мозку людини.
2. Охарактеризуйте онтогенетичні, центрально-нервові аспекти, центрально-нервові механізми.
3. Поясніть причини появи у людини ліворукості.

Практичні завдання:

1. Знайдіть і опишіть психологічні методики на визначення функціональної асиметрії мозку.
2. Охарактеризуйте переваги і недоліки ліворуких людей; амбідекстрів.

Теми доповідей і рефератів (презентацій):

1. Функціональні асиметрії мозку, онтогенетичні, центрально-нервові аспекти, центрально-нервові механізми.

2. Асиметрія головного мозку як одна з фундаментальних закономірностей організації півкуль головного мозку
3. Зв'язок функціональної асиметрії мозку з художніми здібностями особистості.
4. Психолого-педагогічний аналіз ліворукості.

Завдання для тестового контролю:

1. Міжпівкулеві функціональні відмінності виявляються:

А) латералізацією звукової сенсорної системи;

Б) у відмінності відрізнити сприйняття довкілля, оцінювати його, запам'ятовувати;

В) при обробленні інформації, що надходить структурами, які належать до першої сигнальної системи.

2. Права півкуля більше пристосована до:

А) конкретно образного мислення;

Б) аналітичної діяльності і відповідає за логічне мислення людини, тобто за формулювання понять, побудову узагальнень, висновків, складання прогнозів тощо;

В) орієнтації в просторі (здатність до танців, гімнастики), сприйняття музики, просторового уявлення (скульптура, сприйняття художніх творів, живопису, фантазія).

3. Амбідекстрія – це:

А) вроджена можливість однаково володіти лівою і правою руками;

Б) вроджена чи відпрацьована здібність одночасно ефективно виконувати дії двома руками;

В) вроджена чи відпрацьована здібність ефективно виконувати дії як лівою, так і правою руками.

Рекомендована література:

Основна:

1. Диференційна психологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів/ за заг. ред. академіка С. Д. Максименка. Київ: Слово, 2013.600 с.

2. Палій А. А. Диференціальна психологія: навчальний посібник. Київ: Академвадав, 2010. 432 с.

3. Романевська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференціальна психологія. Львів: Новий Світ, 2011. 236 с.

Додаткова:

4. Психология индивидуальных различий. Тексты / Под. ред. Ю. Б. Гипенрейдер, В. Я Романова. М.: Изд-во МГУ, 1982. 320с.

5. Короход Я. Д., Долінська Л. В. Диференціальна психологія: навчально-методичні рекомендації (для студентів факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА»). Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія»; Фенікс, 2021. 55 с.

Тема № 11. Підсумкове заняття

(практичне заняття – 3 години)

Мета заняття: проведення діагностування рівня навчальних досягнень студентів з курсу «Диференціальна психологія»

План заняття:

1. Підготовка студентів до підсумкового тестування.
2. Проведення тестування студентів.
3. Підготовка і надання відповідей студентами на два теоретичних питання.
4. Узагальнення результатів контрольної роботи з визначення рівня навчальних досягнень студентів з курсу «Диференціальна психологія»

Завдання для тестового контролю:

1. Диференціальна психологія – це
 - 1) галузь психології, що вивчає психічні відмінності між соціальними групами, їх види, прояви, кількісні характеристики, причини, наслідки тощо;
 - 2) галузь психології, що вивчає психічні відмінності між окремими індивідами та групами, їх види, прояви, кількісні характеристики, причини, наслідки тощо;
 - 3) розділ загальної психології, що вивчає прояви психічного життя людини, їх види, причини, наслідки тощо;
2. Диференціальна психологія вивчає:

1) як психологічну своєрідність конкретної індивідуальності, так і типологічні відмінності психологічних проявів у представників різних соціальних, класових, етнічних, вікових та інших груп;

2) психологічну своєрідність індивідів;

3) як психологічну своєрідність окремої особистості, так і групові характеристики представників різних соціальних груп.

2. Предметом диференціальної психології є:

1) типологічний метод;

2) індивідуальні відмінності між людьми;

3) індивідуальні, типологічні і групові.

3. Загальними принципами диференціально-психологічного аналізу є:

1) принцип інтегрального аналізу;

2) принцип взаємодії;

3) принцип статистичного оцінювання.

4. Основоположним у диференціальній психології є підхід:

1) неформальний;

2) диференційний;

3) формальний.

5. Методикою в науковому дослідженні називають:

1) розв'язання завдань;

2) послідовність реалізацій засобів;

3) процедура або послідовність здійснюваних операцій та впливів.

6. Реконструювання у диференціальній психології – це метод:

1) відтворення логіки та повноти теоретичних уявлень у різних галузях наукового знання;

2) пізнання дійсності;

3) теоретичного дослідження психологічних явищ, що полягає у змістовій і структурній перебудові явища, яке досліджується.

7. У дослідженні вищих психічних функцій використовують:

1) відкриту типологію (прогресивну, або конструктивну), що не має повного набору наперед установлених ознак;

2) закритої типології (прогресивну, або конструктивну), що не має повного набору наперед установлених ознак;

3) принцип типологізації.

8. Тестування – це метод:

1) опису універсальних властивостей людини;

2) психологічної діагностики, який полягає у застосуванні стандартизованих запитань і задач;

3) педагогічного вимірювання, перевірки та проб.

9. Моделювання – це метод :

1) теоретичного дослідження психологічних явищ (процесів, станів, властивостей) за допомогою математичних моделей;

2) експериментального дослідження психологічних явищ (процесів, станів, властивостей) за допомогою моделей;

3) теоретичного дослідження психологічних явищ (процесів, станів, властивостей) за допомогою їх реальних, фізичних або ідеальних, абстрагованих аналогів, моделей (часто математичних).

10. Індивідуальність людини – це:

1) сукупність своєрідних особливостей і певних властивостей людини, які характеризують її неповторність і виявляються у рисах характеру, у специфіці інтересів, якостей, що відрізняють одну людину від іншої;

2) неповторна своєрідність будь-якого явища;

3) прояв людини як організму, особистості і носія самосвідомості.

11. Роль факторів спадковості і середовища у формуванні індивідуально-психічних властивостей людини, зокрема розумових здібностей вивчає:

1) етологія;

2) гностика;

3) психогенетика.

12. Властивості нервової системи – це вроджені характеристики нервової тканини, які регулюють основні процеси (збудження і гальмування),

доводив:

1) І. Павлов;

2) Б. Теплов;

3) В. Небиліцин.

13. Індивідуальний стиль діяльності - це:

1) процес життя окремої людини;

2) система відмінних ознак діяльності окремої людини, зумовлена його індивідуально-особистісними особливостями;

3) стійка система прийомів і способів діяльності колективу людей.

14. Стиль спілкування – це:

1) індивідуально-стабільна форма комунікативної поведінки людини, яка виявляється в будь-яких умовах взаємодії – у ділових і особистісних стосунках, у стилі керівництва і виховання дітей, способах прийняття рішень і розв'язання конфліктів, у прийомах психологічного впливу на людей.

2) характерні, типові для особистості риси поведінки, які відрізняються індивідуальною специфічністю, відносною стабільністю та тенденцією виявлятися в об'єктивно відмінних ситуаціях соціальної взаємодії;

3) характеристика особистості, що визначає її поведінку у професійній взаємодії з іншими людьми.

15. Стиль спілкування містить у собі складові:

1) ділову та рольову;

2) професійну та міжособистісну;

3) змістовну та формальну.

16. Сублімація – це:

1) механізм психічного захисту, який характеризує переключення спрямованості особистості на несексуальні об'єкти, цілі та види діяльності;

2) перенаправлення діяльності в сексуальну площину;

3) перенаправлення фізичної енергії в соціальну.

17. Що є найвищим ступенем здібностей у певній діяльності?

1) талант;

2) геніальність;

3) обдарованість.

18. За А. Маслоу правильною є така послідовність потреб людини:

1) фізіологічні потреби, потреба у самовираженні, потреба у спілкуванні, потреба у безпеці, потреба у самоактуалізації;

2) потреба у спілкуванні, потреба у безпеці, потреба у самоактуалізації, потреба у самовираженні, фізіологічні потреби;

3) фізіологічні потреби, потреба у безпеці, потреба у спілкуванні, потреба у самовираженні, потреба у самоактуалізації.

19. Потреби в аффіліації, в успіху, у владі є:

1) зустрічними потребами за Дж. Мак-Грегором;

2) основними потребами за А. Маслоу;

3) мотиваторами за О. Герцбергом.

20. Кому належить судження, що тип темпераменту залежить від загального типу нервової системи і відносив до конституціонального типу;

1) В.С. Мерліну;

2) Яну Стреляю;

3) В. Д. Небілицину.

21. Описовий метод оцінки темпераменту для клінічних цілей розробив:

1) К-Г. Юнг;

2) К. Леонгард;

3) А. Личко.

22. Два загальні типи темпераменту – екстравертований та інтровертований – виокремив:

1) К-Г. Юнг;

2) Г. Хейманс;

3) К. Конрад .

23. Конституціональна типологія психологічних властивостей людини на підставі фізичних характеристик належить:

1) К-Г. Юнгу;

2) Е. Кречмеру;

3) У. Шелдону.

24. Природничо-наукова основа побудови теорії темпераменту як найбільш загальної характеристики вищої нервової діяльності була розроблена:

- 1) С. Фулльє;
- 2) І. Павловим;
- 3) Е. Кречмером.

25. Хто із науковців уважав, що кожний з чотирьох темпераментів може бути описаний за двома підставами – силою емоційних реакцій і рівнем їх стабільності:

- 1) В. Вундт;
- 2) Е. Кречмер;
- 3) У. Шелдон.

26. Акцентуація характеру – це:

- 1) надмірна вираженість окремих рис характеру та їх комбінацій, що становить крайні варіанти психічної норми, які межують із психопатіями;
- 2) вираженість окремих рис темпераменту та їх комбінацій, що становить крайні варіанти психічної норми, які межують із психопатіями;
- 3) вираженість окремих здібностей особистості, що становить крайні варіанти психічної норми, які межують із психопатіями.

27. Спрямованість особистості – це:

- 1) одна з найістотніших сторін індивіда, яка характеризує його діяльність;
- 2) систему домінуючих видів діяльності людини;
- 3) одна з найістотніших сторін особистості, які характеризують її мотиваційну сферу.

28. Функціонально-рівневий підхід представлений:

- 1) структурно-рівневою теорією інтелекту і теорією функціональної організації пізнавальних процесів;
- 2) дослідженнями інтелекту в контексті теорії мислення як процесу;
- 3) особистісними факторами інтелекту в рамках теорії діяльності.

29. Інформаційний підхід зосереджує увагу на:

- 1) особистісних факторів інтелекту в рамках теорії діяльності;

2) ментальній швидкості та елементарних інформаційних процесах як основі індивідуальних інтелектуальних відмінностей;

3) дослідженнях інтелекту в контексті теорії мислення як процесу.

30. У межах якого підходу вся сукупність пізнавальних процесів, що утворюють склад інтелекту, розглядається як ієрархія різнорівневих когнітивних структур, які на основі когнітивного синтезу “знизу” і “зверху” утворюють єдину структуру людського інтелекту:

1) регуляційний підхід;

2) онтологічний підхід;

3) інформаційний підхід.

31. У ситуації обмеженого часу завдання середньої складності більш ефективно виконає студент, який:

1) є здібним і компетентним;

2) характеризується мотивацією досягнення успіху;

3) характеризується середнім рівнем здібностей.

32. Згідно теорії психологічної диференціації є :

1) тип людей з полезалежним когнітивним стилем;

2) два типу людей;

3) два типу людей: с полезалежним і полenezалежним когнітивним

стилем.

33. Когнітивний стиль:

1) належить до базових характеристик індивідуальності, про що свідчить його тісний зв'язок з віком, статтю, особливостями функціонування нервової системи особистості;

2) належить до індивідуально-типологічних характеристик особистості;

3) належить до рис характеру і темпераменту.

34. Я-концепція особистості – це:

1) результат онтогенезу особистості;

2) продукт самосвідомості людини, сукупність усіх уявлень індивіда про себе, важливий чинник детермінації поведінки;

3) стрижневе утворення онтогенетичного розвитку людини, центральна ланка психічного відображення.

35. Процесуальні властивості інтелекту характеризують:

1) елементарні процеси сприйняття інформації, а також операції і дії щодо засвоєння інформації;

2) елементарні процеси перероблення інформації, а також операції, прийоми і стратегії інтелектуальної діяльності;

3) елементарні процеси відтворення інформації, а також мисленнєві операції і дії;

36. Спосіб концептуалізації є підґрунтям складання тестів:

1) інтелекту;

2) креативності;

3) визначення стилю діяльності.

37. Гендерна ідентичність у диференціальній психології розуміється як:

1) усвідомлення особистістю себе як представника чи представниці статі, гендеру, відчуття свого жіночого, чоловічого або андрогінного тіла, усвідомлення своєї приналежності до чоловічої, жіночої або якоїсь іншої статі у соціальному контексті;

2) усвідомлення особистістю себе як представника чи представниці статі, гендеру, відчуття мускулінності та фемінності;

3) відповідність Я-ідентичності функціональній єдності, тобто елементам, завдяки яким індивід впізнає і відрізняє себе від інших.

38. Професійна самореалізація чоловіків і жінок – це:

1) сукупність прояву професійно-особистісних якостей у професійній діяльності;

2) сукупність прояву особистісних якостей і властивостей фахівця, внаслідок чого він відтворює себе у своїй сутності в багатовимірній практичній та професійній діяльності;

3) сукупність прояву індивідуальних професійно-особистісних якостей і властивостей як фахівців, внаслідок чого чоловіки і жінки відтворюють себе у своїй сутності в багатовимірній практичній та професійній діяльності.

39. Міжпівкулеві функціональні відмінності виявляються:

1) латералізацією звукової сенсорної системи;

2) у відмінності відрізняти сприйняття довкілля, оцінювати його, запам'ятовувати;

3) при обробленні інформації, що надходить структурами, які належать до першої сигнальної системи.

40. Ліва півкуля більше пристосована до:

1) конкретно образного мислення;

2) аналітичної діяльності і відповідає за логічне мислення людини, тобто за формулювання понять, побудову узагальнень, висновків, складання прогнозів тощо;

3) орієнтації в просторі (здатність до танців, гімнастики), сприйняття музики, просторового уявлення (скульптура, сприйняття художніх творів, живопису, фантазія).

Рекомендована література:

Основна:

1. Диференційна психологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів/ за заг. ред. академіка С. Д. Максименка. Київ: Слово, 2013. 600 с.

2. Палій А. А. Диференціальна психологія: навчальний посібник. Київ: Академвадав, 2010. 432 с.

3. Романевська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференціальна психологія. Львів: Новий Світ, 2011. 236 с.

Додаткова:

4. Психология индивидуальных различий. Тексты / Под. ред. Ю. Б. Гипенрейдер, В. Я Романова. М.: Изд-во МГУ, 1982. 320с.

5. Короход Я. Д., Долінська Л. В. Диференціальна психологія: навчально-методичні рекомендації (для студентів факультету психології, політології та соціології НУ «ОЮА»). Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія»; Фенікс, 2021. 55 с.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

Мета: самостійне вивчення студентами частини програмного матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Кожному студенту необхідно обрати одне із практичних занять та розробити 10 тестових завдань з тематики обраного заняття.

Зразок:

1. Якому з типів акцентуацій характеру за К. Леонгардом властиве прагнення постійної уваги, бути в центрі уваги, самовихваляння:
А) тривожному;
Б) демонстративному;
В) педантичному.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ:

1. Предмет і завдання диференційної психології.
2. Спадковість і навколишнє середовище в детермінації індивідуальних відмінностей.
3. Онтологічні та хронологічні характеристики розвитку психіки, індивідуального розвитку.
4. Індивідуальність людини як об'єкт наукового дослідження в диференційній психології.
5. Проблема дослідження інтегральної індивідуальності.
6. Теорії інтегральної індивідуальності як модель системного дослідження індивідуальності.
7. Теоретичні та прикладні аспекти інтегративного дослідження індивідуальності.
8. Методи діагностики рівня інтегральної індивідуальності.
9. Методи психологічного дослідження індивідуальних відмінностей особистості.

10. Класифікація загальних і спеціальних здібностей.
11. Внесок вітчизняної психології у вивчення здібностей і обдарованості
12. Інтелект у структурі індивідуальних відмінностей.
13. Моделі інтелекту.
14. IQ і здатність до навчання.
15. Розвиток інтелекту й спеціально-пізнавальних здібностей протягом життя.
16. Спадковість і навколишнє середовище в детермінації інтелектуальних відмінностей.
17. Зв'язок здібностей і обдарованості із схильністю до певного виду діяльності.
18. Індивідуально-діяльнісний підхід до вивчення здібностей.
19. Функціонально-генетичний підхід до вивчення здібностей.
20. Функціональні асиметрії мозку.
21. Право- і ліворукість, теорія ведучої півкулі головного мозку.
22. Особливості сприйняття правопівкульних.
23. Особливості сприйняття лівопівкульних.
24. Особливості сприйняття амбідекстрів.
25. Теорії походження ліворукості.
26. Асиметрія зору, слуху, вестибулярного апарату.
27. Обґрунтування вродженості ліворукості.
28. Методи дослідження функціональних асиметрій мозку
29. Статеві відмінності. Методологічні проблеми.
30. Біологічні й культурні фактори статевих відмінностей.
31. Статеві відмінності в здібностях.
32. Статеві відмінності в досягненнях.
33. Типологічні особливості й успішність в навчанні.
34. Залежність успішності інтелектуальної професійної діяльності від індивідуальних відмінностей.
35. Типологічні особливості та успішна професійна діяльність.
36. Типологічні особливості та навчальна діяльність.

37. Основні фактори походження індивідуальних відмінностей. Спадковість та навколишнє середовище.
38. Взаємодія середовища і спадковості (біогенетичні, соціогенетичні та двохфакторні теорії, вчення про вищі психічні функції (культурно-історичний підхід) Л.С. Виготського).
39. Ортогенетична концепція Х. Вернера.
40. Моделі взаємодії суб'єкта і середовища Дж. Вулвілла.
41. Спеціальна теорія інтегральної індивідуальності (В.М.Русалов).
42. Функціональні асиметрії мозку, онтогенетичні, центрально-нервові аспекти, центрально-нервові механізми.
43. Спеціалізація та домінування півкуль. Розвиток вчення про функціональні асиметрії мозку людини.
44. Моторна, сенсорна та психічна асиметрії. Ліворукість та її походження. Амбідекстри.
45. Анатомічна асиметрія півкуль мозку.
46. Психологічні та фізіологічні методи дослідження функціональних асиметрій мозку.
47. Теорія гендерної схеми С. Бем..
48. Конструкт маскулінність, фемінінність.
49. Дослідження андрогінності, фемінності та маскулінності.
50. Психологічні відмінності між чоловіками та жінками в дослідженнях Е.Маккобі, К.Джеклін, Л. Колберг, Е.Ігли, та ін.
51. Теорія статевого диморфізму та дипсихізму В.А. Геодокяна.
52. Поняття про талант та його структуру. Дослідження Ф. Гальтона щодо спадковості таланту.
53. Здібності та інтелект у структурі індивідуальних відмінностей.
54. Поняття про здібності, інтелект, задатки. Загальна структура здібностей.
55. Факторна модель структури інтелекту Дж. Гілфорда.
56. Конвергентне мислення. Дивергентне мислення.
57. Модель Рензуллі. Модель Блума.

58. Теорія інтелектуального порогу Е.Торренса.
59. Функціональна асиметрія півкуль головного мозку як основа індивідуальних відмінностей.
60. Характеристика ліворукості як індивідуальної відмінності.